

Jutulstuen paa Uff, samt Birken og Drifkehornet paa Hoel, i Renneboe. 145

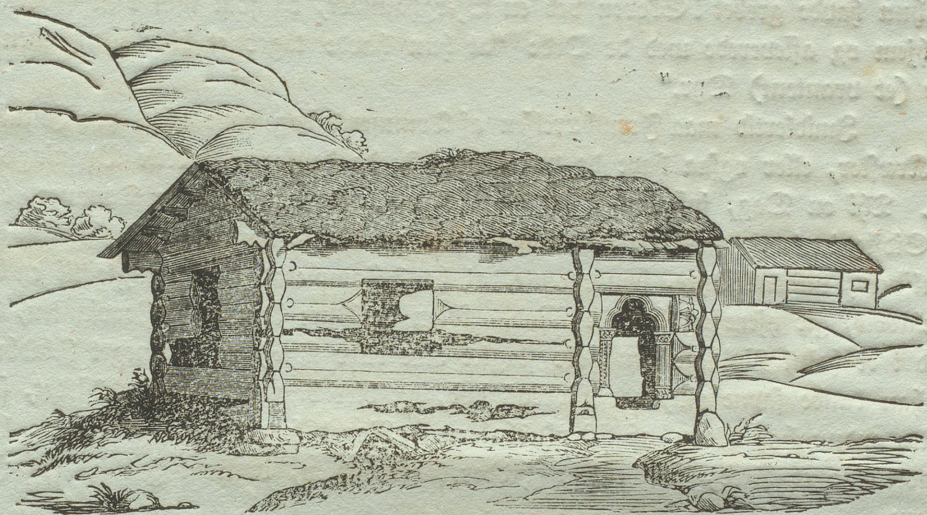
Andres Bistand opføre; men de kunde ogsaa uden Hjelp af Lastdyr, tilbeels langvejs fra, sammenbære Materialierne dertil. Det quindelige Medlem af Familien havde heller ikke daarlige Kræfter. Thi en Dag bragte hun til Huset en Bjorn, som hun havde grebet i Skoven ved en Bjerghammer, og som hun i sit Forklæde bar hjem og afleverede med de Ord: "at hun havde taget et bitte Dyr, men et tørre (et vrantent) Dyr."

Imidlertid maa Frembærelsen af Sommeret dog have taget paa Jutulernes Kræfter, eller ogsaa have de været tilsaars, da de foretoge dette Bygningsarbejde. Thi en Dag, just som Dyr og Morkus holdt paa at bære Sommer, blev den Sidste træt, og satte sig til at hvile paa en Bakke omtrent en halv Mil fra Jutulstuen, medens Dyr, som meente, at hans Kammerad kun trangte til en Eftersvælgstid, gik hjem og hentede Mad. Men da Dyr kom med Provianten, der bestod i et halvt Nodfald (en halv slagtet Koe eller Dre) og saameget Sladbrød som han kunde savne om, var Morkus død, og blev begravet paa Dødsstedet, som derefter endnu har Navn af Morkusbakken. Noget senere døde Thore og blev begravet paa et Sted, som endnu hedder Thorebakken, omtrent $\frac{1}{2}$ Mil fra Jutulstuen.

I denne Stue boede da tilsidst kun Dyr og Jutulskvinden Thore. Hiin blev begravet i selve Stuen under Hølsædet, og Thore, som overlevede ham, skal have fortalt sine Samtidige, at han laae begravet i Messingstovler. Men efter at hele Familien var uddød, blev Jutulstuen en Tid lang beboet af en af Gaardens Opsiddere. En af disse Iod, efterat ogsaa de vare udflyttede deraf, Dyres Grav aabne ved en fattig Arbeidsmand, som deri skal have fundet og understukket Ting af Værdie, der i mærkelig Grad forbedrede hans Aaar. I det sidste halve Aarhundrede har derimod Jutulstuen været ubeboet. Ildstedet er nedtaget. Men i dette Hjørne er i Døggen en gammel men fuldkommen tydelig Indskrift: HA. AER. ML. (Aar 1050?) ELLH. Bygningen begynder nu stærk at forfalde, og vil om færre eller flere Aar rimeligviis ikke meer være til. Den vilde maaskee allerede være nedreven, naar ikke Sagnet truede Nedriveren med at Uffshammeren (en Bjerogaas i Nærheden) skulde styrte over ham.

For imidlertid at redde Mindet om dens Tilværelse, har det kgl. norske Videnskabselskab ved Kunstmaler Hansen ladet afbilde den; og disse Afbildninger nemlig:

1. Prospect af Stuen med dens nærmeste Omgivelser, hvoriblandt i Baggrunden Uffebjerget og et af Vaaningshusene paa Gaarden;

2. Detailtekening af Snitværket (See Fig. II)

leverages her i Forbindelse med Sagnet om Bygningens Historie, saadant som det i Bygden endnu lever og knytter sig til de anførte Localiteter.

Paa Gaarden Hoel i samme Sogn og nærved Uff findes ogsaa et Par Mærkeligheder, som Selskabet ved samme Gaard har ladet afbilde, nemlig en Birk og et Drikkehorn.

Birken er vide bekjendt under Navn af Heelsbirken eller Kongebirken. Den udmærker sig baade ved Størrelse og Skjønhed, da den er 21 Alen høj og rigt beløvet; den holdes derfor ogsaa i Hævd og Ære, og vandes ved dertil særskilt anbragte Rønder. Sit Kongeprædicat har den faaet deraf, at nogle af Fortidens Konger paa deres Rejse fra eller til Thronhjem have under dens Løvtag drukklet af det paa Plade II afbildede Horn, der stundom er Kongerne bragt paa den nærmeste Skjydstation, hvor de da have drukklet deraf og forceret det flere eller færre Ducater, som ere oparbejdede til de Plader, som nu næsten bedække det.

Forresten staaer det paa Stads, og benyttes kun om Juleaftenen af Gaardmanden og hans Huuskreds.

Om Hornet fortæller Sagnet, at en af de Underjordiskes Drex, som vilde stange Gaardens Dre, vendte Hornet ind i Fjosebæggen saa fast, at han brød det af sig, hvorefter Gaardmanden tog det ud og gjorde et Drikkehorn deraf.

Da den formindskede Tegning ei tydelig kunde gjengive alle Indskriftene paa de mange Blader og Ringe, meddeles de her, med den Bemærkning, at Ringen No. 7 er anbragt paa en i selve Hornet ved Udsfæring dannet Forhøining, der er prydet med ophøiede, godt udskaarne og særdeles smukke Arabesker, som Nummet ei tillod at gjengive.

Paa Siden (Pl. II Fig. III) er Ringen No. 1 af Sølv med Indskrift:

Spuf hunder og Fjire Augusti den fjette
 Bjerkager sin Friderich Spisende saae;
 Spuf Hundrede Lykker den Fjerde omsætte
 Og Morgis Augustus som Virker opgaae.

No. 2 er af Guld med Sølvomfatning og Indskrift:

DA HAND SPISED
 PAA HOEL I RENNEBO
 GAF 8 DAL GVL TIL
 DETE HORNS PRVD-
 ELSE D. 20. IVNI.
 KONGEN SKE LOB.

1685.

No. 3, af Guld, med Indskrift.

Da Kong Christian den Sjette
 Dronning Margrewinde Dette
 Over Taffel her ansaae
 Lod hun naadigst Wiin i Give
 Sagde selv Ducater thve
 Til et naades Tegn derpaa.

Sandsæt d. 17. Juni 1733.

No. 4, af Guld med Solvomsatning, og Indskrift paa Pladen:

Med

Gamle Horn i Haand

Fremkalder Oldtids Minder

I Nerges Carl Johan

Bort Fordums Held

Oprinder.

I Omsatningen staaer:

Deres K. S. Kron P. Carl Johan

og G. K. S. Prins Oscar ved deres

Reise til Trondhjem d. 9de Septbr. 1815

gav 24 Ducater.

No. 5, af Solv, har Indskrift:

CASPAR

ROYE.

1684.

No. 6, af Solv, har det afbildede Baabenskjold og derom
inderst: Maa Divn Gi-Gy FORACT No. 1687,

yderst: Hvad de Gamle haver gjort

DRICK RET VDi.

No. 7, Godderne, og No. 8 Topfloen, ere af Solv.

Den anden Side af Hornet:

Paa modsatte Side af No. 1 af Solv med Indskrift:

Du Tonders Guld Horen Lad falde Din Hud

Guld-smilende Læber jeg kyste

da Kongen mig tomte til Spaadom at Gud

Sin Salsuedes Hooren skal troste.

T. Westen.

NB. Mellem denne Plade og No. 1 paa Fig. 3 staaer Frederik den fjerdes Navns-
ziffer med Krone over. I Midten løbe Pladerne sammen.

No. 4 en Plade af Solv med Indskrift: OTTO. GRAMB. 1684.

No. 5 en Plade af Guld med Solvomsatning. I Pladen selv staaer:

Gy saae

Vor kære Eng
K. Friderich d. 5te
Hans Blidhed gode
Sjæl dog Nordmand
aldrig glemte.
Bliv ham i Mildhed
Lig o store Prins
jeg veed
ei større Borgen for
dit Folkes Kjærlighed.

P. W. 41.

I Omfatningen: Kron Pr. Friderik gav ved sin nærværelse paa
Birkelager 10 Duc. den 10de Juli 1788.

No. 9 er af Solv med Indskrift:

Arren Engelsen
Gurru Jons Daater
ENGEL ARENSÖN
Año 1631.

No. 10 af Solv har Indskriften:

Niels Andersen. Odrif Hegerman.
Knud Casperfen. Año 1631.
Søren Rasmussen. Peder Hansen.
Jacob Knudsen.

Antikvariske Lystvandringer i Throndelagen i Aaret 1846.

I.

Throndhjems Domkirke.

Saa stod jeg da atter i den gamle Eisteins = Halle, hvor jeg for 19 Aar siden ¹⁾ havde, i stedse stigende Beundring over dette Middelalderens Mesterværk, med Bemød betragtet Vandalismens Spor, og med Harmen tænkt paa Nutidens Uffald fra hine store Ideer, der reiste den Kjæmpebygning, hvis Ruiner endnu antyde Fortidens Kraft og Sands for det Skjonne og Store. Vare end mine Dromme om Minutolis belovede Atlas, og endmere de om et Westminster = Abbedie ²⁾ forlængst svundne, saa glædede det mig dog, ved min første Indtræden i Domkirken denne Gang, at see det gamle Lektorium, hvor Regalierne forduin bevaredes, men og fortæredes af Mug og Skimmel, heldigen bragt tilbage til sin oprindelige Skikkelse, ligesom det ogsaa var mig Kjært, at faae seet en nysopgraven antik Liggsteen over en vis Nisbjørn og hans Datter, ubist hvem denne var. Den staaer i det saakaldte Lagthing. Min gamle antikvariske Cicerone, Dr. gamist Telleffen ³⁾ har havt den Godhed at give mig en Tegning i fuld Størrelse af denne Steen, der nu er afleveret til det Bergenske Museum, ligesom Museet har fra samme Haand en lignende Tegning af en anden større og vel meget ældre Liggsteen over en Nisgautr, som levede i det trettende Aarhundrede. Telleffens og Schwachs samstemmende Beretning om denne Liggsteen er følgende:

"I sin Beskrivelse over Domkirken S. 200 beretter Schøning, at da man Aar 1679 i Kirkens Chor vilde opkaste en Grav for Provst Soren Han-

¹⁾ Reminiscencer af en Reise til Throndhjem, i Urdas 2det Bind, S. 97.

²⁾ Sammestedes S. 98.

³⁾ Fra denne min Ven har jeg ogsaa modtaget, som antikvarisk Sjeldenhed, 3 Diplomer fra det 17de og 18de Aarhundrede; det var nemlig: 1) Peder Dass's testimonium publicum fra 1669; 2) Andreas Dass's testimonium fra Skolen 1702; 3) Jacob Wilhelm Dass's Skoletestimonium i Aaret 1732, velkonserverede Papirer, som nu ere overgivne til Bergens Museum.

sen, stodte man paa en Steenkiste, hvori laae en Prælat, med sin Skav, Gylden-
stykkets Raabe, og en Guldring paa Fingeren, hvilke sidstnævnte Sager ere for-
modentlig indsendte til Kjøbenhavn. Klüwer omtaler i sine Norske Mindesmær-
ker S. 18 og 19 denne Kiste, men kunde ikke tilfulde opmaale den, da Kistens saa-
kalde Godende gik hen under Gulvet af en Kirkestol. Da Man nu i Aaret 1837
gjorde Altaret smallere, for bag Samme at opmure et Fundament for Gidsaf-
støbningen af Thorvaldsens Kristusbillede, fandt man i Altaret, som Bygnings-
material indlagt den her omtalte Stigsteen af Marmor. Afbrudt omtrent paa
Midten fandtes den i 2 Stykker, som fuldkommen passede til og supplerede hin-
anden. Stenens Længde er 70 Tom., Bredden oven til 28, og nedentil 6 Tom.
Langs dens Gladside sees i ophævet Arbejde et zirkeligt Kors omgivet af Løvværk.
Efter de paa begge Sider med Munkebogstaver anbragte Indskrifter: "Jon Erkebisp
gaa (gav) thænna Stein, sam (som) Gud sjalfr (selv) tha (tage) fro (f og v
i Monogram) honom. Her hviler Aegautr Auerrini. Viddre firir Sal hans,"
sees Stenen oprindeligvis at være lagt over en Mand ved Navn Aegautr, og at
have været skjænket af en Erkebisp Jon. Denne Jon kan ikke være den første
Throndhjemske Erkebisp, der forhen var Biskop i Stavanger, og ved Erkeædets
Stiftelse i Throndhjem blev der Erkebisp Mar 1152, og døde som Saadan 1159
eller 1160, altsaa førend Christkirken, indenfor hvis Mure rimeligvis den Mand
har været begravet, som en Erkebisp vilde hædre med en Gravsteen, blev bygget.
Det synes derfor at maatte være den Jon, som blev Erkebisp 1267, og kronede
Erik Magnusen, men som kom i Strid med Erik Præstehader, og blev tilligemed
nogle Bisper landsforviist, flygtede til Sverige og døde i Skara 1283 paa sin
Reise til Rom. Senere — i 1610 — synes Stenen andengang at være bleven
benyttet som Gravsteen over en Margrete von Ravensborrig, og da at være ble-
ven forsynet med den oven til med den Lids Bogstaver anbragte Indskrift: "Under
denne Sten hviler godfryktige Kvinde Margrete D. Mensis van Ravensborrig,
som døde den 10. Junii Anno 1610. Gud gifve hinder met Alle Guds Wd-
valde en glædelige Opstandelse." I Schönings Domkirkes Beskrivelse S. 209
omtales en Gravsteen, som paa den Tid laae østenfor den nu tilsmurede store nor-
dre Dør, og som ifølge Indskriften var lagt over en Margrete Kaspersdatter
Ravensborg, som døde d. 9. Jan. 1610 og Sara Mendtsd. Sal. Johan de
Naagvers, "som oc døde den An. 16 —." Den første af disse 2 Personer, der

maaskee har været den Sidstes Moder, synes at være den Samme, som nævnes paa den omtalte Steen. Isaafald maa hendes Liig ved nogen Anledning være bleven flyttet og nedlagt i Akgaut's Grav, og Stenen derefter forsynet med den oventil anbragte Indskrift. Schonung kjendte ikke denne Steen, der formodentlig i hans Tid allerede har været stukket ind i Choret. Hvem Akgautr har været, vil vel blive vanskeligt at bestemme; men muligt var det alligevel, at det var den Abbed af Holm, som var med imellem dem, der mødte paa Herredagen 1223 i Bergen. Ramus opregner i sin Series episcoporum en Jon eller Jonas, Biskop Akgauters Søster søn."

Man har, som det synes, slet ikke agtet paa de Vink, som Schwach ¹⁾ i Aaret 1838 gav til Domkirkens, og navnlig til Chorets Restauration, ihvorvel Architekten Schirmer skal have yttret lignende Anskuelser, og Storthinget dertil har bevilget en ikke liden, dog maaskee for liden Sum til Restaurationen af Choret, for at dog denne Levning af Middelalderens ypperste Kunstværk i Norden kunde gøres nogenlunde passende til den Bestemmelse, den ved Norges Grundlov har faaet, at være Kroningshal.

Hvad der kan have lagt Hindringer iveien for Udførelsen af Storthingets Beslutning, veed jeg ikke; men dette veed jeg, at da jeg i afvigte Aar var inde i denne Ruin, fandt jeg de samme smagløse Pulpiturer endnu hængende der, som jeg i Aaret 1827 havde hærmet mig over, og dette veed jeg, at der indtil denne Stund er Intet gjort, for at afløse dem med et jirrligt omlobende, paa en Sollegang hvilende aabent Gallerie. Heller ikke fandt jeg det Mindste foretaget, for at befrie den gamle ærverdige Clemenskirke fra alt det Skramlerie, der nu vanzirer den, og at give den sin oprindelige Skikkelse igjen, hvilket Schwach har beviist at være let gjort ²⁾.

Med Noviteterne i Domkirkens Chor har man derimod Aarsag til at være fornøiet, da de tjene til i hoi Grad at forskjønne Altaret og dets nærmeste Omgivelser. Hvor St. Olafs Skrin forudm prangede paa det hellige Bord, der staaer nu Thorvaldsens kolossale Kristus = Billede i en Afstøbning af Gips, skjænket Kirken af Mesteren selv, og i en Halvcirkel hoit ovenover Altaret staae

¹⁾ Thronhjems Domkirkes Historie og Beskrivelse i kort Udtog af C. N. Schwach. Thronhj. 1838. S. 36 ff.

²⁾ Sammensteds S. 38.